

Franckesche Stiftungen zu Halle

Memoria Theologorum Wirtembergensium Resuscitata, h.e. Biographia Præcipuorum Virorum, qui à tempore Reformationis usque ad hanc nostram ætatem ...

Accessit Elenchus Scriptorum tum editorum, tum in Manuscriptis latentium cum
Supplementis atque Indicibus necessariis

Quibus Historia Ecclesiastica Wirtembergiæ Et Montispeligiardi, Productis Diversorum
Theologorum Joh. Brentii, Val. Vannii, Martini Frechti, Ægidii Hunnii, Joh. Assumi, Andr.
Osiandri, &c. literis ...

Fischlin, Ludwig Melchior

Ulmæ, Anno M.DCC.X.

VD18 90845404

De Reformatione Universitatis Tubingensis.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216299

modò dictà. 4. Nemo inter conciones ludito, Saltato, convivator in publico sedeto statove; sed ad minimum semel concioni interfuerit & domi maneat. Mùlta 5. s. aut diem & noctem luat in carcere. 5. Imagines quæ ad orantur, tolluntur: Sed quæ scandalo carent, ferri possunt. Tolluntor verò illæ priores, sciente Magistratu & Concionatoribus. Cruf. Annal. l. c. p. 629.

De Reformatione Universitatis Tubingensis.

§. 5.

Eodem anno 1536. Udalricus Dux, *An. 1536.*
Scholæ Tubingensis, quam thesauri Ducatus, curam paternam suscepit, missisque suæ voluntatis & affectus interpretibus, Simone Grynæo & Ambrosio Blaurero clementissimè prospexit, & ut in omnibus disciplinis utiliter doceretur, curavit, atque si redditus Academiæ non sufficerent, se suis Cameralibus, quos vocant, proventibus subventurum rarissimo quidem, sed maximè pio exemplo, scriptis etiam promisit. Mox impetrato ab Imperiali Halensium civitate, Johanne Breatio, Theologo Summo, qui exquisitorem sacras literas docendi rationem monstraret; Eiusdem aliorumque consilio de adolescentibus studiosis perpetuò alendis (ne deessent Ecclesiis sui doctores,) cogitavit, & conjunctim in unis ædibus, (quas Eremitæ Augustiniani antea incoluerant,) ad
(B) 2 usque

usque LXX. numero pro excitandâ ipso ex sodalitiâ majori industriâ animorumque conspiratione, habitare voluit. vid. Melch. Ziegl. in Orat. G. Liebleri hab. p. 6. conf. Jubil. Acad. Secund. p. m. 3. Ut verò felicius ab humanioribus disciplinis progressum facerent ad Theologiam præter Simonem Grynæum, etiam Philippum Melanchthonem & Joachimum Camerarium accersivit; Philippus igitur eò venit, d. 24. Septembr. & ordinatis Philosophiæ Professorum lectionibus d. 7. Octobr. iterum discessit. Camerarius verò jam antea ibi docere ceperat, atque per annum ibi commoratus est. cont. Vitam Melancht. p. 142. Hoc pacto Philosophia & Theologia Scholastica ceperant eliminari. Unde sectæ realium & nominalium, quæ Tubingæ, sub Aquilæ & Pavonis nomine innotuerant, dicto anno cessarunt. vid. Crus. I. c. Notandum verò, Academiam Tubingensem eo tempore, nondum quoad omnia membra sua fuisse reformatam, vel quod honestè cum Doctoribus suis sepeliri Scholasticam malebat Princeps, vel quod privilegiis Universitatis prohiberetur. Equidem D. Ambrosius Widmann, Ecclesiæ Collegiæ Præpositus & Universitatis Cancellarius, jam Anno 1535. Tubingâ clanculum Rotenburgum discesserat, Psalmos (ut ipse dicebat) Germanicâ linguâ compositos in Ecclesiâ cum reliquis canere aversatus. Qui etsi postea sæpè ad officium requisitus fuerit, noluit tamen redire. Unde ab An. 1536. usque ad An. 1539. Magisterii honores nemo accepit, donec Ulricus Dux, ejus loco Joannem Schaizerum Cancellarium constitueret. (b)

Nihil

(b) Crus. p. 628, 640.

Nihil
ni eti

PE

Mô

Ann

de Bi

lastic

vice

ctavâ

teste

Gab

stop

siqua

re su

lecti

vers

mis

renc

atat

Mar

man

sper

plo

miæ

exer

letu

Nihilominus supererant Doctores Pontificiæ religioni etiamnum addicti, qualis erat:

PETRUS BRUNUS, SS. Theol. Licentiat, & Præpositus S. Petri in Sylvâ (zum blauen Mönch im Schönbuch) natus in Kirchheim/ (c) Anno 1443. Magister factus erat Decano Simone de Biel Anno 1492. postea autem Theologiæ Scholasticæ Professor in Academiâ Tubingenli, primâ vice Rectoris officio perfunctus Anno 1503. & octavâ Anno 1534. Homo acutus (Theod. Sneyfio teste, (d) & ut ferebant superiora tempora doctus. Gabrielis Biel discipulus, de quo, ut habet D. Christoph. Heermannus, in Orat. C Bindero, hab p. 8. siquando hilarior esset, utpote majore & antecessore suo, de studiis, privatâ diligentia, meditationibus, lectionibus, concionibus, abstinentiâ adeoque universâ vitæ ratione multa præclarè differebat & in animis adolescentum desiderium memoriamque viri renovabat, aliaque multa sapienter monebat exactæ ætatis Senex. Is quotidie Beuerlino in Stipendio Martini Plantischii versanti hortator fuerat, ne à Romanensi Ecclesiâ descisceret, nevé parentum monita sperneret. Ejus Epitaphium Tubingæ extat in templo sequenti inscriptione:

PETRUS BRUNUS, S. Theol. D. Academiæ Tubingensis Professor, cum rarissimo quodam exemplo vitæ annos ad nonaginta firmâ semper valetudine & piè & innocuè produxisset An. tandem

(B) 3

M. D.

(c) *Crus. p. 496.*

(d) *Orat. Beuerlino hab. p. m. 8.*

M. D. LIII. mensis Februar. d. 8. vitâ defunctus est.

Alter Theologus Pontificiæ doctrinæ ad huc dum deditus erat, *Balthasarus Käuffelinus*, Theol.D. & Professor, ex oppido Wildberga oriundus, qui Constantiæ cum Matthæo Aulbero confirmationem Sacerdotalem accepit. Anno 1518. Rectoratum Academicum gessit primâ vice Anno 1520. per integrum annum, decimâ tertiâ vice An. 1552. Interimisticam doctrinam Anno 1548. ipsamque missam denuo receperat; (e) rude postmodum donatus à Duce Christophoro, postquam 40. annos Professore egisset. Mortem obiit d. 4. Octobr. Anno 1559. vid. *Crus. Annal. P. III. p. 705.* Jubileum Acad. alterum. p. 222. Extat ejus Epistola manuscripta de Papa deponendo.

Obtervâsse hoc debuerat G. Arnoldus ejusque hyperaspistes, ne tam frivole Theologis Tubingensibus Evangelicæ Religionis Consilium illud justo durius contra Anabaptistas apud Otium, impingere ausi fuissent. (f) Nec enim id à Lutheranis, sed præfatis authoribus Pontificiæ doctrinæ nondum renunciantibus erat profectum. Meliorem nostratum sententiam & cum reliquis Evangelicæ Ecclesiæ Theologis ex asse conformem quivis Lector cordatus perspicere potest è disputationibus publicæ luci expositis, J. Andreæ Heerbrandi, Sneyffii, Thummii, Osiandrorum & reliquis Wirtembergicorum scriptis. Quæ si legere vel titulotenus saltim inspicere maluisset, quàm insontes traducere Arnoldus,

haud

(e) *Fam. Andr. Rector p. m. 32. conf. p. 39.*

(f) *Historische Betrachtung wider S. Caroli p. m. 418.*

haud dubiè plus candoris fuisset litaturus. Sed hæc
ὡς ἐν παρόδῳ. Redimus ad reformationem.

Acceperat libertatem reformandi Ducatum
suum Ulricus Princeps vi transactionis Cadanensis eâ
tantum cum exceptione ut in Abbatis quæ singula-
ria haberent privilegia & ad Ducatum non pertine-
rent, nec in religione, nec in reddituum possessione
turbaret. Cum verò tota provincia Wirtembergi-
ca veteri instituto per partes & pro situ Diœcesibus
Episcoporum quinque, Constantiensis, Augustani,
Spirensis, Wormatiensis & Würzburgensis tubesset,
illorum indignationes & varia molimina adversus
reformationem sese ostendêre. Nec defuerunt, qui
Ferdinando Regi suggererent, ut libertatem refor-
mandæ religionis, pactis Cadanensibus Duci conces-
sam, impediret. Duas ad id machinas adhibue-
runt. Dicebant, promissum saltim esse, ut status pri-
stinus in Ducatu Wirtembergico servaretur, ubi to-
lerata erat quædam Evangelii professio: addebant,
Electorem Saxoniz in pactis contentum hâc condi-
tione fuisse. Inductus per hæc Ferdinandus literas
in illum sensum ad Moguntinum dederat & jam ex-
postulare cum Electore ceperant Ulricus Dux &
Landgravius facilitatem ei exprobrantes. Subtilius
erat, quod dicerent, ab Ulrico id agi, ut Cinglia-
num dogma provinciæ suæ inveheret. Scripsit ita-
que Rex ad Electorem d. 15. August. in genere sal-
tem, ut sectæ Zwinglianæ neque in sua ditione locum
daret, neque in aliis illam promoveret. Respondit
graviter Elector: d. 20. Aug. parenti suo sibi que
curæ fuisse, ne Zwinglii secta in suas irreperet ditio-
nes, neque nunc reperiri in oppidis præsertim, qui
illi

illi sint addicti &c. Quod verò ad primam objectionem de sensu pactorum Cadanensium attinet, Ulrico & Landgravio, deinde Mediatoribus, & denique Ferdinando masculè respondit Elector, asseverans NB. clarè & liquidè permissam esse Ulrico facultatem reformandi, neque se unquam in pacta consensurum fuisse, nisi firmiter constituto hoc capite. Non negavit tamen duas conditiones adjectas fuisse: unam, nempe, de cavendo Zwinglianismo; alteram de non turbandis monasteriis, quæ Ulrici jurisdictioni non subessent. Addidit, quoniam Cinglii & Anabaptistarum errores ante restitutionem Ducatus multis in locis invaluisse, neque à Clero satis refutari potuissent, futurum esse, si interpretatio de statu priori servando locum haberet, ut utraque illa dogmata in provinciâ continuari deberent. His motus Ferdinandus literis bonam fidem agnovit, & duabus illis conditionibus contentus fuit, idemque Legatis, qui illo tempore ab Electore Viennam missi erant, confirmavit. vid. Seckend. P. III. p. 75. 76.

Ita pervicit constantia Ulrici & postea emendatius omnia constituta fuere sub Christophoro Duce, qui quod neglectum erat, Scholas in monasteriis constituit & ex redditibus eorum Ecclesiis, Academiæ & Scholis egregiè prospexit. Ipse tamen Ulricus ad hospitalia pauperum plusquam octoginta millia contulit, constitutis etiam, cum rerum undique pretia crescerent & Salariorum in Professores & in Universitatem ipsam redituum insignibus augmentis. Seckend. l. c. & Jubil. Acad. Tub. alterum p. 3. Imò priores redditus, quos sacrificuli habue-

rant,

rant,
milti
rum
p. m

Tub
orna
mon
gard
insti
mun
Præ
linu
sapi

A
(qu
Tem
prin
giã
gim
gam
dera
mis
Pri
no p
con
dein
nom
ind

rant, Evangelii Ministris concessit, quos post Inter-
mittica tempora sub Duce Christophoro, Politico-
rum quorundam arte amiserunt. vid. Fam. Andrean,
p. m. 34. 35.

Quemadmodum verò laudatissimus Princeps
Tubingæ in omnibus, quæ ad ejus augmentum &
ornamentum spectabant, munificentiam suam de-
monstravit; ita non minorem pro Metropoli, Stutt-
gardiâ, curam gessit. Ibi namque Pædagogium
instituit, quod successu temporis evasit florentissi-
mum, ita ut An. 1574. in sex Classibus sub septem
Præceptoribus & uno Pædagogiarcha 312 discipu-
li numerarentur. (g) Fuit autem, quem supra P. I.
sæpius laudavimus,

ALEXANDER MARCOLEON, ex Mo-
nacho Stuttgardiano Prædicatorum Ordinis,
(qui in Xenodochio sedes suas habuerant & cum
Templo Claustrum extruxerant,) Pædagogiarcha
primus. Is inter primos erat, qui in Wirtember-
giâ Evangelii doctrinam agnoverunt. Unde à Re-
gimine Cæsareo expulsus circa Anno 1525. Eßlin-
gam venit & ludum ibi literarium aliquot annis mo-
deratus est. Ulrico autem Duce avitas ditiones ar-
mis recuperante ab Eßlingensibus repetitus, & in
Principis gratiam dimissus, Pædagogio Stuttgardia-
no præfectus est. Ceperat ab initio in Ecclesiâ etiam
concionari, sed cum aliquoties hæsitaret, suggestu
deinceps abstinuit, dictitans: Formas sibi quidem
non deesse, sed corium. *Es mangle ihme zwar
nicht an Eaissten / sondern am Leder.* Arte qui-
(B) dem

(g) *Crus. Orat. Leonh. Engelh. Fun. p. 17.*

dem & apparatu ad elaborationem concionis se non carere, sed Elocutione destitui, intimaturus. (a) Celebratus passim à Viris doctis Seculi XVI. quod fuerit Vir doctissimus & optimus formandæ juventutis artifex. vid. Cellii, Orat. Chil. Voglero habitam p. 9. Joannes Harpprechtus, Jctus celebris, eum vocat Ludimoderatorem literatissimum & ad formanda juventutis studia quasi natum & factum in Orat. Anastas. Demlero hab. p. m. 6. Educavit enim viros præclarissimos; quorum celeberrimi fuere Jacobus Andreæ; quatuor Bidembachii fratres; Theodoricus Snepsius, Orator disertissimus; Johannes item Wellingius, Ferdinandi postea Regis Cancellarius & Baronatus dignitatem nactus, qui summorum ad opum & honorum fastigia conscendit. Chilianus Voglerus & Anastasius Demlerus, Jcti famigeratissimi, alique complures. vid. Cellii, Orat. Theod. Snepfio habitam. lit. c. 3. b. Fratrem habuit Johannem Marcoleonem, Pastorem in Præfecturæ Marpacensis pago Murch, itidem insignem didacticum & Philippi Melanchthonis Præceptorem, qui multas ei orationes correxit. vid. Cellius l. ult. cit. Ipse Alexander nomen suum postea mutavit, seque Germanico idiomate Märcklin vocavit. Pulverem Scholasticum cum coronâ immarcescibili commutavit, Anno 1551. Extant nonnulla ejus scripta, quæ hujus loci non sunt. Collegam in officio habuit quendam Canonicum Stuttgardianum, M. Bernhardum, Is Professor aliquando Viennensis fuerat, Latine Græcè & Hebraicè doctissimus; qui etsi præter aliquot horas, ex ordinis istius regula,

(a) Ex Chronico Gabelcoveri Stuttg. Manuscripto.

la, q
bus,
tribus
istius
turpi
tame
tillan
litate
licè
pulos
Cell.
more

De

I

orsu
Chr
rem
tinè
Duc
refo
ait)
facil
Eter